

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 16. De expeditione ad Cuioënses & morte Dominici Gonsales.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Cum hoc dubio sacrificanti assistens, eo ipso tempore, quo consecrata hostia populo adoranda elevari solet, quamvis cætera, quæ circa altare & in templo erant, apertis oculis clarè videret, Sacerdotem tamen & hostiam nusquam perspicere potuit. Sequenti die ad templum rursus rediens, id idem cum sibi contigisset, cœlitus cognovit indignum se eorum mysteriorum esse, de quibus addubitans debitam Deo fidem impiè negabat. Abjurato ritè dubio, & expunctis vitæ noxis, hostiam imposterum, ut alii, cernere meruit. In Esterensi regione Inda mulier, quamvis innumeræ peccandi occasiones sese obtulissent, ab gravi noxâ per sexdecim omninò annos abstinuisse se Sacerdoti nostro affirmavit, quòd ante id tempus turpis amasius luxuriæ secum vacans repentino fato in suis brachiis expirasset.

*Luxuria
moræ repen-
tina punitur.*

**CAPUT
XV.**

*De expeditione ad
Cuioensia
& morte
Dominici
Gonsales.*

*Difficultas
expeditionis.*

*Cuioensium
mores.*

*Damon po-
tator & de-
clamarur.*

*Dominici
Gonsales
mors.*

*Peritia lin-
guarum.*

SOCII Mendocæ degentes, frequentibus expeditionibus Cuioensem, latissimam Provinciam, majori labore quàm Baptismorum numero excolebant. Ratio horum paucitatis erat, quòd gens servitiorum metu efferata latebras in ipsis lacuum arundinetis, & vastissimorum camporum hiatibus, aut montium spelæis quærent, adeò ut sacri venatores benè secum actum putarent, si septem octòve mensium spatio, varia loca non interrupto labore scrutantes, centum Barbaros è latebris hinc inde erutos Christo per Baptismum aggregarent. Dominicus Gonsales, Mendocini Collegii Rector, non contentus subditos suos emisisse, ipse etiam centum & quinquaginta leucarum excursionem multos Barbarorum pagos omni ope juvit: de quorum moribus hæc fermè ad Provinciale rescripsit. *Indi, inquit, ad quos excurri, se invicem variis ex pagis invitantes, solemnes persapè debacchationes exercent. Vidi ego loca furialium compositationum, quæ pagi & convivii Dominus, pro numerositate convivarum, in propatulo spherali formâ, paleis per justa intervalla in aditus scētis, circumdat. Eò loci viri omnes, tres quatuorve dies continuos, saltitando bibendog, insomnes transigunt. Mulieres ab his claustris arcentur, nisi cum vinum adverso vultu & clausis oculis maritis subministrant: si per incuriam viros in area debacchantes aspexerint, morte puniuntur: Adeò inexorabili lege, ut nec maritus uxori, nec pater filie vitam condonet. Nec aliam superstitione crudelitatis causam reddunt, quàm quòd experimento comperisse se asserant, aliquot ex debacchantibus solere statim mori, & subinde ab damone palam occidi, si in arèa à mulieribus conspiciantur. His tripudiis invocatus demon affluit. Porrò advocanda infernalis bestia hic est modus. Seniculus choreis circumdatus tamdiu tympanum pulsat, donec spectabili hominis, canis, aut vulpis figurâ, edito ingenti clamore se sistat. Prasens demon compositare non abnuat. Mox bellus orator, multa ad circumstantem concionem deblaterans, oblatos à parentibus filios asperis unguibus, elicitò sanguine, sibi imitat. Extra id tempus proles suas, damoni dedicare volentes, designatis senibus sistunt, qui inicianorum cutem impactis unguibus tamdiu laniant, & capita ossè acuto terebrant, donec largè cruententur: fluentem sanguinem manibus exceptum in aëra spargunt; hæc cerimonia consecrari autumantes. Sic excarnificatos ab altorum consortio semotos jejunio macerant: quâ inedia fortes fieri mentiuntur. Solem, Lunam, Phosporum, gens omnis idèd colit, quòd incolumitatem & indemnitate ab ipsis speret. Hæc & longè plura Dominicus Gonsales. Qui ex repetitis ad eas gentes multorum mensium excursionibus, cum magnam Apostolici viri famam colligeret, immaturo fato ætatis anno trigesimo-nono sublatu est. Tenarife, una ex insulis fortunatis, ei patria fuit. Anno hujus sæculi quarto Gadibus à Didaco Torres in Societatem admittus, cum eodem in Peruviam, & decennio post cum Petro Oniato Provinciali, è Limano Collegio ad Chilenum regnum navigavit. Qui choam, Chilensem & Guarpanam linguas infatigabili labore devoravit. Perspectâ Cuioensium Barbarorum miseriam, voto se adstrinxit (si per Majores sinceretur) totam vitam iis ad Fidem reducendis docendisve impensurum. Prandio contentus, quotidie ferè ab cœna abstinuit. Singulis diebus bis tève corpusculum suum tantum non crudeliter flagris excipiebat. Asperum cilicium, ne quis insidiantis voluptati pateret aditus, magnæ corporis parti adpressum nunquam deponiebat. Cives Mendocini frequentissimo concursu ejus funus prosequuti, tanquam Sancti hominis*

exuvias, reculas ab eo tritas sibi distribui postulavere. Per cæteras Chiliæ regni ditiones, præter ordinarias Collegiorum industrias, & excursorum nostrorum labores, eodem planè fructu, quo præcedentibus annis, nihil admodum memorabile contigit.

PARANENSIBUS Sociis populi superioris fluvii littora incolentes augendæ rei Christianæ amplam materiam præbuere. Ad eos populos ante septennium mirabili audaciâ primus omnium Rochus Gonsalvius penetrarat. Interjecto verò tempore, Didacus Boroa eò aliquoties cursim ire ausus, vix apertam frequentium ariolorum vim evaserat: pedetentim tamen, quorundam Casiquiorum animis multiplicitate beneficiorum demulsi, res ad eum statum reducta est, ut crederetur novum oppidum fundari posse. Igitur Didacus Boroa, & Claudius Ruiër, cum selecto Neophytorum manipulo, Mense Martio se dant in viam. Triginta leucis Acarai, in Paranam se exonerantis, ostium distat ab Corporis Christi oppido, unde discesserant. Circa eum fluvium incolebant frequentes Casiquii, quorum unus lubens volensque in suo agro locum fundando oppido designavit, cujus rei fama longè latèque perlata plerosque regionis Casiquios ad colloquium pertraxit, ex quo sic discessum, ut multi Legi Christianæ conciliati crederentur. Quare Socii Ædem Sacram extemporali opere extruunt, & nascens oppidum Virginis MARIÆ Natali solemniter consecrant, omnem deinceps curam adhibentes, ut circumjacentes populos ad id incolendum allicerent. Post bimestre spatium Didaco Boroa ad cæterorum Sociorum regimen pro munere reverso, novi oppidi onus in unum Claudium Ruiërium incubuit; miraculoque non caruit, hominem febrili debilitatum, earum rerum, quas novarum coloniarum foundationes requirunt, stabilimento operam dare potuisse. Omnibus Indis morbo simul prostratis, præter unum Neophytum Sacrificii administrum, nullum adiutorem habebat: quo etiam febrili correpto, quamvis ipse febrilet, per se aquatum lignatumque ibat, & omnibus ægris æger ipsè aderat. Sed ubi cum reliqua gente convaleuit, assumptis secum aliquot Casiquiis, adverso Parana navigans, Ethnicos ad Fidem Christo dandam sollicitatum perrexit. Primis diebus duorum pagorum incolæ, oblatis Baptismo infantibus, ei se tradidere. Sed Quaraci pucutiis apostata, inter suos potens, præcipuè petebatur, qui cognito Ruiërium adventare, frequentes Casiquios ad pagum suum convocavit, eo fine, ut eum trucidaret: quâ re non deterritus Ruiërius, apostatam armatorum manibus circumseptum minantemque fortiter adiens, composito ad majestatem vultu (nam sic cum hujusmodi superbiæ monstris agendum est) & sermonis granditate assumptâ, factum hominis pro Sacerdote se venditantis multum deridens, ira perstrinxit, ut prominis, & destinata nece, viatico Ruiërium prosequeretur, & interjecto tempore Neophytis accederet. Ad quem hæc vice reprimendum multum valuit Ararepæ adhuc Catechumeni, & aliorum comitum pro tuendo Ruiërio mori se velle testantium, intrepida fortitudo, quibuscum, conciliatis prius plerisque adversi Parana Casiquiis, ad oppidum rediit, ingenti Catechumenorum gaudio, quod eum occisum fama vulgasset. Non diu post, relicto ad sarcinas Thomâ Urveniâ, qui ad eum juvandum venerat, eodem fermè comitatu fructuque, secundi fluminis accolæ invitatum ivit. Reductis jam plurimis, cum gens ex innatâ desidiâ domos suas in oppido fabricare renueret, tygris singulis noctibus per oppidum perambulans, id attulit commodi, ut Indi mirabili celeritate oppidum perfecerint, quo se tectis & parietibus contra ferâ rabiem defenderent. Perfecto oppido, infesta tygris quasi officio suo perfuncta, Divi Georgii ferarum domitoris ab Ruiërio invocati die, in casses incidit. Indorum turba, ad patrios fontes ex oppido transfugiens, ab occurrente tygride, unum ex omni numero discerpente, territa, postliminiò ad Christi ovile rediit. Tygris alia Indum cum sua familia, Religionis Christianæ capeffendæ ergò, ad oppidum euntem, in fugam compulsi: sed non ejus uxorem, ausam in feram securim intentare, & prehensâ caudâ velle sistere, ex quo conamine fortis mulieris ei nomen adhæsit. Præter tygridum continuam pænè infestationem, illud ad Sociorum patientiam exercendam addebatur, quod cyniphes pænè innumeri, in humili & calido

CAPUT
XVI.
Acaraiense
oppidum
ab Societate
ædificatur.

Acaraiense
fluvium.

Oppidum
Nativitati
Virginis sa-
cratur.

Claudii
Ruiërii mor-
bus & labo-
res.

Periculum.

Generositas.

Ethnicorum
reductio.

Tygridum
infestatio.

Et cyniphæ.